

- DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM -

poročilo
o opravljenem obisku
na lokaciji

ODPRTI ODDELEK ROGOZA ZAVOD ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA MARIBOR

Pojasnilo: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v okviru izvajanja nalog in pooblastil po Zakonu o ratifikaciji opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 114/2006) v vlogi državnega preventivnega mehanizma (v nadaljevanju: DPM) obiskuje kraje odvzema prostosti. V skupini, ki izvede obisk, poleg predstavnikov Varuha praviloma sodeluje(jo) tudi predstavnik(i) pogodbenih nevladnih organizacij ter občasno tudi neodvisni izvedenci medicinske in drugih strok in prevajalci. Pravna podlaga za opravljanje nadzorov s strani DPM je predstavljena na spletni strani [Varuh kot državni preventivni mehanizem](#).

Pričujoče poročilo vsebuje le bistvene ugotovitve o obisku s predlogi za izboljšanje razmer oziroma odpravo nepravilnosti. Izdelano je bilo na podlagi poročila o obisku DPM in odzivnega poročila pristojnih. Namenjeno je objavi na spletni strani Varuha.

Osnovni podatki o lokaciji:

- ▶ **Tip lokacije:** Javni, zavod za prestajanje kazni zapora (Oddelek).
- ▶ **Kategorije oseb, ki jim je bila odvzeta prostost:** Obsojenci.
- ▶ **Uradna zmogljivost in dejanska zasedenost lokacije na dan obiska:** Skupna zmogljivost oddelka se od prejšnjega obiska ni spremenila in je še vedno 36 zaprtih oseb.¹

Potek obiska in priprava poročila:

- ▶ Obisk je bil **ne najavljen** in **opravljen** dne 23. 11. 2016².
- ▶ **Skupina za obisk:** En predstavnik Varuha človekovih pravic RS (svetovalec Varuha) in predstavnica pogodbene nevladne organizacije (Humanitarno društvo Pravo za VSE).
- ▶ **Vsebina obiska:** Sprejel nas je vodja oddelka. Ob obisku smo opravili pregled bivalnih in skupnih prostorov Oddelka, ter se ob tem pogovorili z vsemi zaprtimi osebami, ki so to želele. Sledil je končni razgovor z vodjo oddelka.

¹ V času našega obiska je bilo v Oddelku (po spisku) nameščenih 46 obsojencev, od katerih jih je 13 kazni zapora prestajalo po 12. členu Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (ZIKS-1), 1 eden je bil v času našega obiska hospitaliziran v bolnišnici brez nadzora, eden pa je bil na begu (od 9. 10. 2016, ko se ni vrnil iz nakupa v trgovini). Na Oddelku je nameščen en tuj državljan (iz Republike Albanije) – ravno slednji je na begu.

² Prejšnji obisk oddelka je bil opravljen 23. 6. 2014.

► **Poročanje:** Poročilo o obisku smo po pošti posredovali Generalnemu uradu Uprave Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (Generalni urad URSIKS), Oddelku pa v vednost 12. 12. 2016, skupaj s predlogom, da ga obravnava ter nam v roku 30. dni sporoči njegova stališča; tozadevni odgovor smo prejeli 20. 1. 2017, torej 39. dan po odpremi.

► **DPM je posebej pohvalil**

- da so bile sobe obsojencev, kot tudi skupni dnevni prostori Oddelka, ki smo si jih ogledali, brez izjeme, čisti in zgledno urejeni,
- da so v kopalnici prostora za gibalno ovirane še vedno nameščena ustrezna oprijemala, tuš kabina pa je opremljena s protizdrsko zaščito in prilagojenim sedalom, ki omogoča lažjo uporabo tuša,
- da je bila soba za obiske v času našega obiska zgledno urejena in čista, ima svoje sanitarije z umivalnikom, otrokom pa so v otroškem kotičku na voljo tudi igrače,
- da smo na oglasni deski med drugim opazili tudi kontaktne informacije Varuha in informacije o delu DPM,
- da Oddelek omogoča oziroma zagotavlja delo vsem zaprtim osebam, tudi upokojenim, ki želijo delati in so za delo sposobne in
- da nismo prejeli pritožb, ki bi zadevale področje zdravstva.

DPM: pozdravili smo vse dosedanje aktivnosti Oddelka za obnovo in investicije (sanacija tal jedilnice in pomivalnice, sanacija celotne pralnice, ureditev dodatne tuš kabine in stranišča, ureditev kuhinje, idr.), kakor tudi prihodnje načrte (npr. obnova strehe) ter predlagali, da Oddelku tudi UIKS pri tem po svojih zmožnostih pomaga.³

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je sanacija strehe predvidena v planu investicij za leto 2017. Prav tako je v planu predvidena tudi zamenjava oken in vhodnih vrat v prostorih operativnih vodij.

DPM: izrazili smo pričakovanje, da bo Oddelku v čim krajšem času zagotovljeno oziroma dobavljeno zadostno količino novega lesenega pohištva.⁴

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je nakup novega pohištva in opreme za zaprte osebe in zaposlene (postelje, omare, pisalne mize, kovinske omare, klima naprave, likalni stroj, zamrzovalna omara, oprema za čajno kuhinjo, pisarniški stoli, sesalec) predviden v planu nakupa opreme za leto 2017.

DPM: predlagali smo, da se v Oddelku v zvezi s prehodnimi bivalnimi prostori, razmisli o tem, da bi se v te bivalne prostore, do katerih je potrebno priti skozi drug (prehodni) bivalni prostor namestito obsojence, ki prestajajo kazen zapora po 12. členu ZIKS-1 (ali obratno).⁵

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da v Oddelku tudi sami ocenjujejo, da taka povezava do drugih bivalnih prostorov ni najbolj ustrezna, vendar pa ni nikakršnih pogojev za gradbeno preureditev prostorov. Upoštevali bodo mnenje DPM in poskušali nameščati v navedena prostora obsojence, ki prestajajo vikend kazen zapora. Te obsojence sedaj nameščajo po različnih bivalnih prostorih, tako da zmanjšajo občutek prezasedenosti med tednom.

DPM: predlagali smo, da se s prakso pregledovanja prostorov Oddelka, ki jo

Generalni urad URSIKS: obveščamo, da se pregledi bivalnih prostorov opravljajo

³ V okviru obnovitvenih in investicijskih del so v Oddelku v letu 2016 v jedilnici položili novo talno keramiko, sanirali tla v kuhinjski pomivalnici in opravili popolno sanacijo pralnice (vodovod, tla, pleskanje...). V t. i. starem delu Oddelka so uredili dodatno tuš kabino in stranišče, kar zmanjšuje gnečo predvsem ob jutrih in večerih, ko je v omenjenih prostorih povečana uporaba. Dodatno so v starem delu Oddelka iz nefunkcionalnega prostora uredili manjšo kuhinjo, kjer si lahko obsojenci pripravijo kavo ali čaj. Del strehe nad bivalnim prostorom je bil zaradi zamakanja le-te že uspešno saniran, v prihodnosti pa nameravajo prioriteto zamenjati še drug del strehe. Po besedah zaposlenih, je vodstvo obljubilo, da se bo v sprejemni pisarni Oddelka namestila klimatska naprava, ki bi omogočala pravosodnim policistom, ki so tja razporejeni na delo, lažje prenašanje visokih temperatur v poletnem času. Omenjeni prostor se namreč izredno segreje.

⁴ Kljub temu, da so bili bivalni prostori ob obisku urejeni, pa je bilo žal ugotovljeno, da je kar velik del bivalnih prostorov še vedno opremljen s starim in iztrošenim kovinskim pohištvom. Vodja Oddelka je sicer pojasnil, da je predvidena menjava pohištva tako za obsojence kot tudi za zaposlene.

⁵ Na tak način bi se obsojencem, ki so stalno nastanjeni v prehodnih sobah omogočilo več zasebnosti, saj bi se predvidoma zmanjšalo prehajanje obsojencev skozi posamezno prehodno sobo.

opravita vodja oddelka in medicinska sestra nadaljuje tudi v prihodnje in hkrati predlaga, da se proučijo možnosti uvedbe takšne prakse pregledovanja bivalnih prostorov tudi v ostalih ZPKZ-jih oziroma Oddelkih.⁶

v vseh zavodih za prestajanje kazni zapora, v njihovih oddelkih in prevzgojnem domu. S sklepom kolegija generalnega direktorja URSIKS v mesecu januarju 2016, morajo zavodski zdravstveni delavci najmanj 1 x mesečno v spremstvu vodje oddelka za vzgojo ali vodje sektorja za tretma v zavodu in njegovemu oddelku opraviti pregled čistoče, higiene in urejenosti prostorov, povišstva in postelj ter osebne higiene zaprtih oseb. V dislociranih oddelkih medicinska sestra opravi pregled v spremstvu vodje dislociranega oddelka. Pregled in ugotovitve se zabeležijo v dnevno poročilo zavoda. Zavodi o izvedenih pregledih poročajo Generalnem uradu v poročilu, pri ugotovljenih pomanjkljivostih tudi ustrezno ukrepajo in sproti odpravljajo ugotovljene pomanjkljivosti.

DPM: predlagali smo, da se na oglasno desko dodajo še kontaktni podatki zastopnika pacientovih pravic na območju Maribora.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da so predlog v Oddelku upoštevali ter še isti dan objavili kontaktne podatke.

DPM: predlagali smo, da tudi zaradi uspešnejšega izvajanja nadzora izvrševanja kazni zapora na podlagi 12. člena ZIKS-1 proučijo možnosti za zamenjavo očitno starega in iztrošenega vozila. Prav tako predlagamo, da se prouči možnosti, da se Oddelku, za izboljšanje nadzora, dodeli še kakšno vozilo, saj obsojenci, ki kazni zapora prestajajo na podlagi 12. člena ZIKS-1, to prestajajo na širšem območju (Maribor, Celje, Murska Sobota...).

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je nakup vozila predviden v planu nakupa opreme za leto 2017.

DPM: uvedbo izobraževalnih programov nacionalne poklicne kvalifikacije, smo pozdravili in izrazili pričakovanje, da se

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Oddelek pojasnil, da je število vključenih oseb odvisno od samih

⁶ Vodja oddelka je pojasnil, da skupaj z medicinsko sestro, enkrat mesečno opravlja redne preglede bivalnih prostorov. Vsak tovrsten pregled se konča s pisnim poročilom, ki ga pripravi medicinska sestra.

bo število vključenih obsojencev še povečalo.⁷

programov in pripravljenosti zaprtih oseb. V Oddelku pa jim seveda navedene programe ponudijo, jih animirajo in spodbujajo ter tudi omogočijo udeležbo.

DPM: predlagali smo, da se proučijo možnosti ustrezne ureditve trajne premestitve (sistemizacije delovnega mesta) strokovnega sodelavca – socialnega delavca v Oddelek.⁸

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da imamo v načrtu da se izvede trajna prezaposlitev strokovnega delavca v Oddelek.

DPM: izrazili smo pomislek glede smotrnosti tretmanske obravnave v primerih ponavljajočih se kršitev, ki imajo naravo disciplinskega prestopka.⁹ Tako smo predlagali, da se v primerih zaznav disciplinskih kršitev dosledno izvajajo predpisani disciplinski postopki, v katerih mora biti odgovornost kršitelja ugotovljena in da je v tem primeru kršitelj deležen tudi predpisane sankcije.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da v Oddelku od zadnjega obiska niso izvedli nobenega disciplinskega postopka in posledično niso izrekli nobene disciplinske kazni. V vseh primerih kršitev hišnega reda so se odločili za tretmansko ukrepanje, pri čemer je imel vsak obsojenec možnost podati zagovor v zvezi s kršitvijo. Ena izmed oblik tretmanske odločitve je tudi nepodelitev zunaj zavodske ugodnosti, kar se zapiše v obsojenčev osebni načrt in s čimer je obsojenec tudi seznanjen, praviloma v razgovoru, ki ga z njim opravi nosilec primera, ki mu odločitev strokovne skupine tudi utemelji. V zvezi s tem pojasnjujemo, da je v primeru ponavljajočih se kršitev težko pavšalno oceniti, kdaj le-te dosežejo stopnjo, ko se jih obravnava tretmansko oz. kdaj dosežejo stopnjo, ko je smiselno uvesti disciplinski postopek. Izhajajoč iz prakse pa ugotavljamo, da ima tretmanska odločitev, v primerjavi z uvedbo disciplinskega postopka, praviloma večji učinek tako na kršitelja kot na celotno klimo v oddelku. Predvsem v primerih intelektualno manj diferenciranih obsojencev se disciplinski postopek

⁷ V Oddelku preko matičnega ZPKZ Maribor nudijo programe izobraževanja v okviru nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK). Izobraževanja na programu »izdelovalec spletnih strani« se iz Oddelka trikrat tedensko v ZPKZ Maribor udeležujeta dva obsojenca.

⁸ V primerjavi s prejšnjim obiskom so v Oddelku pridobili enega pravosodnega policista in začasno enega strokovnega sodelavca – socialnega delavca. S takšno zaposlitveno strukturo so se po besedah vodje v Oddelku kadrovske izpopolnili, zato bi želeli, da se omenjenega strokovnega sodelavca – socialnega delavca, katerega delovno mesto je sicer sistemizirano v matičnem ZPKZ Maribor, trajno preneslo in ustrezno sistemizira na sedanje delovno mesto v Oddelku.

⁹ Iz seznama tretmanskih odvzemov ugodnosti v letu 2016 namreč izhaja, da je v konkretnem primeru posamezni obsojenec izvršil kar pet kršitev, šele nato je prišlo do premestitve dotičnega obsojenca v matični ZPKZ Maribor.

pogosto lahko izkaže za preveč abstraktnega in ga ti obsojenci doživljajo kot dvojno kaznovanje, saj obenem, zaradi kršitve, niso bili deležni pričakovanih ugodnosti.

V zvezi z vašim predlogom, da se v primeru zaznav disciplinskih kršitev dosledno izvajajo predpisani disciplinski postopki, v katerih mora biti odgovornost kršitelja ugotovljena in da je v tem primeru kršitelj deležen tudi predpisane sankcije, vas seznanjamo, da se z njim strinjamo in dodajamo, da se bo v prihodnje v največji možni meri upoštevalo vaše priporočilo in se bodo v primeru zaznave disciplinske kršitve izvedli ustrezni predpisani postopki.

DPM: je zaprosil za sporočilo podatka, ali je Ministrstvo za pravosodje že obravnavalo s strani sindikata predložene standarde in normative, ki zadevajo kadrovanje pravosodnih policistov oziroma kdaj je pričakovati njihovo obravnavo.¹⁰

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da kadrovske standarde in normative za izvajanje strokovnega dela in dela pravosodnih policistov v URSIKS že obravnava Ministrstvo za pravosodje.

¹⁰ Pred koncem obiska smo se posebej pogovorili še s predstavnikom sindikata, ki je opozoril, da na sindikatu že več kot eno leto čakajo na odziv Ministrstva za pravosodje glede v obravnavo predloženih standardov in normativov, ki zadevajo kadrovanje pravosodnih policistov. Problematično je predvsem pomanjkanje števila pravosodnih policistov, širjenje obsega delovnih nalog ter neustrezna usposobljenost inštruktorjev, ki bi jo lahko reševali z uvajanjem mentorstva pravosodnim policistom – začetnikom. Ob tem bi želeli izpostaviti, da pobudo, vezano na sprejem standardov in kadrovskega normativov za delovnih zavodov za prestajanje kazni zapora in Prevezgojnem domu, obravnava tudi Varuh, ki se je za pojasnila v zvezi s sprejemom le teh obrnil na Ministrstvo za pravosodje. Iz odgovora Ministrstva za pravosodje številka 720-73/2016 z dne 11. 7. 2016 izhaja, da normativi in standardi formalno še niso sprejeti, saj se določena strokovna vprašanja niso v celoti uredila. Hkrati iz odgovora izhaja naslednje: »URSIKS predvideva, da bodo sprejeti do 1. 9. 2016«.